

פרשת כי תצא

י"ד אלול ה'תשפ"ב

שנה י' גליון מ"ח

סדר ק"ש	מועדיק	הדלקת	לעיקוואיד
לשב"ק	ר"ת	תורות	
9:01/9:43	8:26	6:57	ברוקלין
9:00/9:42	8:26	6:56	ירושלים
8:51/9:28	8:09	6:17	בני ברק
8:52/9:29	8:06	6:32	אלעד
8:52/9:28	8:07	6:25	

רחשני לב

ליקוטי מאמרים ודברי חיוזוק ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

כי תצא למלחמה.

כי תצא ולא כי תעשה מלחמה. כלומר, כאשר האדם מישאל יודע כי ה' איש מלחמה, והוא אינו אלא יוצא למלחמה ולא יותר, בזכות הבטחון הזה, ונתנו ה' אלוקיך בידך.

הרה"ק ר' חיים וויטאל ז"ע, עץ הדעת טוב, הובא בביאורי המקובלים בגולה הכא
כי תצא למלחמה על אויביך.

י"ל דפסוק מגיד לנו כי תצא מהתורה למלחמה, תדע שבוודאי אם יבטל מלימודו אז יקום עליו מלחמות יצה"ר.

הרה"ק ר' מנחם מענדל מליסקא ז"ע, ליקוטי מהר"ם השלם שנת תקס"ג
כי יקח איש אשה והיה אם לא תמצא חן בעיניו כו' וכתב לה ספר כריתות.

ידועה המחלוקת (גיטין ז עמוד א), בית שמאי אומרים לא יגרש אדם את אשתו אלא אם כן מצא בה ערות דבר, ובית הלל אומרים אפילו הקדיחה תבשילו. יש להבין, בספרים הקדושים (זהר חלק ג רמז, א) כתבו שבית הלל שרשם במידת החסד ובית שמאי במידת הגבורה, ופה נהפכה מידתם, ואם הקדיחה תבשילו ולו פעם אחת, כבר התחרו חורבן הבית שמזבח מוריד עליו דמעות? אבל חסד רב כל כך צפון כאן? בית שמאי אינם מתיירים גם אלא אם נמצא בה ערות דבר, מקרה שלא מצוי כל כך, אמנם אם היה הרי זה אות קלון נצחי.

אמרו בית הלל, נתיר על דבר. אפילו אם הקדיחה תבשילו. כמה יקחו רשות זו (ויגרשו מחמת כן), מתי מספר. אמנם, אם ישמעו על אשה גרושה, (לא יחשדו שזה מחמת כי מצא בה ערות דבר, אלא) יתלו זאת בתבשיל חרוך, ותחסך הבושה (לאשה וילדיה).

הגה"צ ר' יעקב גלינסקי זצ"ל, והגדת

וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא.

בפסוק הקודם כתיב, כי תדר נדר לה' אלקיך לא תאחר לשלמו כי דרש ידרשנו ה"א מעמך והיה בך חטא. ולאחמ"כ כתוב בתורה הק' וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא. ואמאי בעי לפסוק זה, הלא הפסוק הקודם אומר שהחטא הוא אם לא ישלם ומכיון שלא נודר חטא אין הכא.

ויש לדרוש הפסוק הזה בדרך דרוש ומוסר (ובפרט שייך כעת בימי חודש התשובה – חודש אלול), דהרי אנו מקבלים עלינו הרבה פעמים במשך השנה כל מיני קבלות טובות, אמנם היצר מעכבנו מלקיים את מלא רצונינו לעבודתו ית' שמו, וכדאי' בספרים הק' שמחר זה יצר הרע והיום זה יצר טוב, דהיצר הרע לא כ"כ איכפת לו שיקבלו קבלות אבל העיקר לא עבשיו, וכשיבוא העת שצריכים לקיים הקבלות ימצא כבר היצר דרך לדחות או לשכוח וכו', וע"ז י"ל בא הכתוב הכא ואומר, וכי תחדל לנדור לא יהיה בך חטא, הער אויף צו מקבל זיין קבלות אויף שפעטער, הייב 'שוין' אחן טוהן יעצט! (תפסיק לקחת קבלות על העתיד, תתחיל כבר לקיים מעבשיו!).

מחשבות לב, ח"ב

כי יקרא קן ציפור לפניך.

...אי הכי מאי כי יקרא קן, אלא בזמנא דלית לה לשכינתא אתר לשריא תמן בקביעה, אידיא אזלת במקרה אז היא הולכת ושורה במקרה על הצדיקים כאלו שע"י

מסירת נפשם בק"ש מעלים מ"ן עמה לפי שעה, ודא איהו שאחז"ל בברכות ו' ע"ב כל הקובע מקום לתפלתו וכו' אלוקי אברהם בעזרו, ר"ל שהשכינה שורה עמו בקביעות, ...דודאי נשמתא אידיה קן צפור צפור נשמות הצדיקים דאצילות הם קן לשכינה הנקראת צפור..., ועוד קן צפור לעילא, איהו כורסיא עולם הבריאה..., בזמנא דלא אשכחתי קינא לשריא כשאין ישראל מתקנים קן לשכינה. ומפרש המשך הפסוק, משא"כ, בדרך, דא היא השכינה הנקראת דרך, דאתמר בה מתו במדבר בדרך בצאתם ממצרים, ועוד בדרך, דא קבורת רחל, דאידיה בפרשת אורחין ר"ל בזמן שאין צדיקים בדור ואין להשכינה מקום לנוח, אז היא שורה על הצדיקים ישני עפר, ועיקר שרייתה בקבר רחל...

תקוני הזהר, תקינו ו דף כא עמוד א, עם ביאור במתוק מדבש

רוצה לומר שמלכות נקראת דרך כמו שכתוב מתו במדבר בדרך, רוצה לומר שע"י הדרך מתו שהוציאו דבת הארץ – מלכות, וכן קבורת רחל בדרך כמו שמפרש והולך, ורוצה לומר בזמן שאין הצדיקים בדור ואין מוצאה מקום לנוח, אז היא שורה על הצדיקים ישני עפר, וזה שאומר מתו במדבר בדרך, רוצה לומר ששם שורה.

ביאור הגר"א מוילנא על תיקוני זוהר, שם

א"ה, בחד מהגרסאות של ביאור הגר"א על זוה"ק איתא 'מכשנחרב הבית השכינה שורה על קברי הצדיקים, ובפרט עיקר שכינתה ושרייתה היא בקבר רחל ע"כ, ואין אנו (המלקטים הכא) מוצאים כעת את הנדפס עם הגירסא הזאת.

כי יקרא קן צפור לפניך בדרך.

...קן צפור דא שכיתא, כמ"ש בזה"ק (רעה עמוד א ע"ש, ובתיקוני זוהר), (ב)דרך הוא אלול, כנודע דברי האר"ז"ל (שער רוח הקודש דף מ"ח יחוד יז) שהיחוד של אלול הוא הנותן בים דרך (ישעיה מג, טו), שהימים אלו הם ימי רחמים ורצון, שמתעורר י"ג מביילין דרחמי, והעת הוכן לכל איש שישוב לבוראו, ונסלח לו מחטאתו אשר חטא, והחודש אלול הוא הכנה ליום הקדוש והנורא הוא יום כפורים, שנתנו הקב"ה לישראל באהבה רבה ובשמחה, ויהי"כ מכפר אפי" על עבירות החמורות, ואף על אותם החטאים הקשים שמבואר בזה"ק (חלק א ר"ט עמוד א) דלא מהני תשובה, אעפ"כ יהי"כ עם תשובה כ"ע מודים (עיין יומא פה עמוד ב) דעיצומו של יום עם התשובה מכפר על החטאים האלה...

ישמח ישראל, מהר"ק מאלכסנדר ז"ע

ובערת הרע מקרבך.

באמת לא יראה ולא ימצא רע בישראל, כי ריקנים שבך ג"כ מלאים מצות כרמון, ואחכו"ל (ברכות כט עמוד א) גמירא טבא לא הוי בישא, ואיך יתהפך זרע טוב להיות זרע רע, רק ימצא בישראל שעושים רעות שלא ילחמו כנגד יצרם, וצוה הקב"ה לבער עושי רעות מישראל אבל לא לבער רע מישראל, כי לא נמצא רע, רק עושי רעות בישראל, והבן.

הרה"ק ר' חיים סופר ז"ע בעל מחנה חיים, דברי שערי חיים

ואתה עיף ויגע ולא ירא אלקים.

בשם רבי ר' זוסיא, פירוש יש אדם שמייגע את עצמו בעבודה עד שנעשה עיף, ומכל מקום אין בו יראת השם.

הרה"ק ר' זושא מאניפולי ז"ע, תורת הרמ"ז בשם אמרי פנחס אות תלא

רהשי ההלכה

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ן באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקהל חסידים בני ברק, מו"ן בשכונת הלוי
ונח"מ פסקי מרח"י ישיבת לוי

פסקים וביורוי הלכות בדבריים
המצויים הלכה למעשה מפסקי
מרח"י בעל שבט הלוי זצ"ל

פסקי הלכות

המשך מהלכות כוס ברכת המזון

יב. שתיית הכוס ע"י אחר: כשקשה למזמן לשתות את הכוס יכול ליתנו לאחר לשתותו וכשיכול לשתות מעט יין מצווה מן המובחר שישתה ממנו מעט ואח"כ יתנו לאחר לשתותו כדי שיצא לכו"ע (לבה"ד ד"ה יטעום וד"ה מהמסובין יכול לברך בפה"ג כשאחר שותה ודלא כרעק"א והכ"צ, ולשו"ע הרב בס"ד אינו יכול לברך עבור אחר וכחכ"צ, ואם אחר יברך בפה"ג לד' חלק מהפוסקים לא נחשב כמברך על הכוס, אמנם בקונטרס אחרון סי' רע"ב סק"ב חזר בו וכו' דהעיקר כהפוסקים דגם אם אחר מברך בפה"ג נחשב כמברך על הכוס, וגם חזר בו דיכול לברך בפה"ג כשאחר שותה ודלא כחכ"צ, ועי' באריכות בברורי הלכות בשבוע שעבר).

יג. שתיית כוס ברכת המזון על ידי אדם אחר שלא אכל בסעודה: כשהמזמן על הכוס אינו שותה מהכוס שיכול ליתנו לאחר לשתותו (כנ"ל סי"ב), לכתחילה יתן הכוס לאחד מהמסובין לשתותו, ומצווה לכתחילה להשקותו לגדולים ולא לקטנים (אפילו אם הגיעו לחינוך), וכשאי אפשר באחד מהמסובין יכול גם אחר שלא השתתף בסעודה ולא ברך בהמ"ז לשתות מהכוס (משו"ע הרב סי' ק"צ ס"ד נראה דיכול ליתנו לשתות גם למי שאינו מהמסובין בסעודה אמנם בסי' רצ"ה ס"ד בסוגריים כ' שצריך דווקא אחד מהמסובין ובהל"ד סי' רצ"ה הקשה עליו ממש"כ הוא עצמו בסי' ק"צ, והתהל"ד עצמו ס"ל דאפי' לכתחילה יכול לשתותו אחר שאינו מהמסובין וכו' כחידושי רבינו דוד פסחים קז. ובשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' מ"ד ומ"ה מסיק להלכה דלכתחילה יתנו לשתותו לאחד מהמסובין ולכתחילה לגדולים ולא לקטנים, וכשאי"א יוכלו ליתנו גם לאחר שאינו מהמסובין לשתותו, ועי' באריכות בברורי הלכות (הכא).

יד. כוס של ברכה על חמר מדינה: במקומות שאין יין מצוי הרבה ועיקר שתיית בני העיר היא משכר ושאר משקין יוכלו לברך בהמ"ז על שכר או על שאר משקין חשובין שהם חמר מדינה, ומ"מ אם יש לו יין בביתו צריך לברך עליו (אם לא שצריך לו לקידוש והבדלה שהן קודמין לכוס בהמ"ז), ונהגו להקל במקומות שהיין ביוקר לברך על שכר שקבעו עליו סעודה דאינו נחשב למצוי כיון שהוא ביוקר, ובכל אופן מצווה מן המובחר לברך על היין (שו"ע ורמ"א סי' קפ"ב ס"ב ומשנ"ב שם), ובזמננו אף שהיין מצוי הרבה ואינו ביוקר יש ללמד זכות על המקילין להחשיבו חמר מדינה שכיון שגם את היין בזמננו לא נהוג לשתות הרבה יוכלו גם שאר משקין חשובין להחשב כחמר מדינה (שו"ת שבט הלוי ח"ג סי' כ"ו וע"ע בה"ה סי' ל"ב), ולדעת מרח"י זצ"ל מיציע טבעיים וכן תה וקפה אין להחשיבם לחמר מדינה ופשיטא שאין להחשיבם משקאות קלים כמו קולה לחמר מדינה (והוא משום שסבר שמשקאות הנ"ל אינם משקאות חשובים ואינם תחליף ליין ודינם כמים שכו' הפוסקים שאין דינם כחמר מדינה גם אם רוב שתיית ההמונים הוא מהם), אבל שכר (בירה לבנה) אפשר להחשיבו כחמר מדינה (עי' בספר מבית לוי מועדי השנה פרק צ"ח הערה י"ד בשם מרח"י זצ"ל, ולענין בירה עי' בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ע"ז אות ה', ולדעת החו"א גם בירה לבנה אין להחשיבו כחמר מדינה כיון שאין שותים זאת במקום יין).

ביורוי הלכות

שתיית כוס ברכת המזון על ידי אדם אחר שלא בסעודה

דלד' רבינו דוד והתהל"ד גם לכתחילה יוכלו להטעים כוס של ברכה למי שאינו מהמסובין, (ועי' בשו"ת דברי יציב ח"א סי' קל"ה אות ד' סי' ק"י א"ב שכו' ליישב סתימת השו"ע הרב ותו"ד דלד' שו"ע הרב בענין שישתה מי שיוצא בקידוש זה או שמברך כעת בהמ"ז, וקטן שלא הגיע לחינוך שאני שנגרר אחר המסובין ואינו נחשב כאיש זה, אמנם זהו דדוקא כשהמקדש או המבדיל בעצמו יוצאין יד"ח אבל כשהוא בעצמו אינו יוצא יד"ח אין מועיל טעימת קטן שלא הגיע לחינוך כיון שאינו נגרר אחר המבדיל ובאופ"ז זה מיירי השו"ע הרב בסי' רצ"ה).

ועי' בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' מ"ד שכו' מרח"י זצ"ל דלבי אומר לי דמה שנכתב בשו"ע הרב בסי' רצ"ה בתוך הסוגריים אינו מתורת הגר"ז עצמו אלא הוספה של מאן דהו והעיקר להלכה כמש"כ בסי' ק"צ ס"ד דיוצאין בטעימה גם ממי שאינו יוצא יד"ח בקידוש זה, ועני"ש שהביא ראייה דמש"כ הטור והשו"ע וטעם אחד מן המסובין הוא רק מצווה לכתחילה ואי"ל מעכב בדביעב, דהרי בסי' רע"א סט"ו כ' בה"ש שאם נשפך הכוס קודם שיטעום א"צ לחזור ולקדש, דמאי דארמין אם לא טעם לא יצא, היינו דלא יצא ידי מצווה כתיקונה אבל בדביעב יצא, חזינו דלשו"י אפי" לא טעם כלל מהכוס יצא יד"ח וא"כ עכצ"ל דמש"כ הטור דבעינן טעימת אחד מן המסובין הוא רק מצווה לכתחילה, ואף דהמ"א שם בסק"ב חולק על הב"י וס"ל דאם נשפך הכוס ולא טעם ממנו לא יצא יד"ח וצריך לחזור ולשתות, היינו דוקא כשלא היתה טעימה כלל אבל אם טעם אחר אף שאינו מהמסובין ודאי יצא יד"ח, ורא"י לזה מדלא השיג המ"א על הב"י ממש"כ הטור שצריך שיטעמו אחד מהמסובין דש"מ דצריך טעימה מן הדין, אלא ודאי מוכח דגם המ"א הבין שמה שכו' הטור שו"ע אחד מן המסובין הוא רק מצווה לכתחילה, ועני"ש ובסי' מ"ה אות א' שהוכיח מרח"י זצ"ל מהר"ש בפסחים פ"י סי"ה דלכתחילה מצווה שישתה אחד מהמסובין וכן הוא פשוט לשתות הטור והשו"ע, ודלא כרבינו דוד ותה"ל"ד דמשמע מדבריהם דאפי' לכתחילה יכול אחר שאינו מהמסובין לשתות מכו"ש ברכה, וכמו"כ כשיש אפשרות ליתן לשתות את כוס הקידוש לגדולים או לקטנים שהגיעו לחינוך מצווה ליתן לגדולים ולא לקטנים, וכשאין אפשרות שישתה אחד מהמסובין יכול לשתותו גם מי שלא יצא כעת יד"ח קידוש, או בכוס בהמ"ז למי שלא ברך בהמ"ז.

וע"כ להלכה למעשה כשהמברך אינו שותה מהכוס, לכתחילה יתן הכוס לאחד מהמסובין לשתותו, ומצווה לכתחילה להשקותו לגדולים ולא לקטנים (אפילו אם הגיעו לחינוך), וכשאי אפשר באחד מהמסובין יכול גם אחר שלא השתתף בסעודה ולא ברך בהמ"ז לשתות מהכוס.

שאלה: כשהמברך על הכוס אינו שותה מהיין (שיכול אדם אחר לשתותו, וכמבואר בשו"ע סי' ק"צ ס"ד), האם גם אדם אחר שלא בסעודה יכול לשתות את הכוס?

תשובה: כ' המחבר בשו"ע סי' ק"צ ס"ד אמר המברך (בהמ"ז) אינו רוצה לטעום יטעום אחד מהמסובין כשיעור וכו', ומסתמך לשון המחבר שכו' אחד מהמסובין, משמע דלא מהני טעימת אדם אחר שאינו מהמסובין, וכן משמע מסתימת המחבר בסי' רע"א ס"ד לענין קידוש שכ' אם לא טעם המקדש וטעם אחד מהמסובין כמלא לוגמיו יצא ואין שתיית שנים מצטרפת וכו', וכן מפורש יותר בטור שם סי' רע"א שלאחר שהביא ד' הגאונים כ' וא"א הרא"ש ז"ל כתב שגם בקידוש יוצאין בטעימת אחר, ומיהו צריך אחד מן המסובין לשתות מלא לוגמיו, משמע דאף דשתיית המקדש אינה לעיכובא מ"מ בעינן שישתה אחד מהמסובין, וכ"כ בהגהות מוהר"א אזולאי אות ט"ז על הלבוש שם וז"ל ומשמע לי מדברי הטור דדוקא אחד מן המסובין ולא אחר, וכ"כ הח"א בהל' שבת כלל ו' דין ט"ו וז"ל ואם לא טעמו כלל ושתה אחר שאינו מן המסובין את הכוס צריך (המקדש) לברך על כוס אחר בפה"ג ואי"צ לחזור ולקדש וכו'.

אמנם בחידושי רבינו דוד פסחים דף קז. כ' דגם טעימת אחרים שאינם יוצאים יד"ח בקידוש זה מהני, וכ"כ בתהלה לדוד סי' רע"ב סק"ו והביא ראייה לכך משו"ע הרב סי' ק"צ ס"ד שכ' שיוצאים בטעימת קטן אף כשלא הגיע לחינוך (דלשו"י החכ"צ דאין צריך טעימה רק כדי שלא יהא גנאי ליין דהעיקר הוא הברכה פשוט דמהני טעימת קטן שלא הגיע לחינוך ויכול גם לברך בפה"ג, ואפי' לשי' הפוסקים דתקנת ברכה על היין הוא משום הטעימה, יכול ליתנו לקטן שלא הגיע לחינוך, אלא שלשי' זו לא יוכל לברך עליו בפה"ג דהוי ברכה לבטלה ומ"מ אינו מעכב לשי' דהטעימה הוא העיקר), הרי לפנינו שיוצאים בשתיית היין גם ע"י מי שאינו בר חיובא וא"כ הוא הדין בגדול שאינו מן המסובין, וכ' בתה"ל"ד דלפ"ז צריך לומר דמש"כ המחבר בסי' רע"א ס"ד ובסי' ק"צ ס"ד וטעם אחד מן המסובין, ע"כ דאין כונתו לאותן המסובין שיוצאים עכשיו יד"ח קידוש או שברכו בהמ"ז, אלא כונתו לאלו שנמצאים לפניו, אלא שבשו"ע הרב סי' רצ"ה ס"ד לגבי הבדלה בבהכ"נ כ' (בהוספה בסוגריים) שאין יוצאים יד"ח הבדלה כששתה מהכוס מי שלא יצא יד"ח בהבדלה זו, ולכן אם משקה ממנו לחינוך (שלא הגיעו לחינוך) אין שום אדם יכול לצאת יד"ח בהבדלה זו, והקל בתה"ל"ד שם סק"א דדברי השו"ע הרב צ"ע, דלפמ"ש בסי' רע"ב סק"ו דמדברי הרב בסי' ק"צ ס"ד מבואר דגם כשהטעום אינו יוצא יד"ח בקידוש או בהבדלה זו מהני טעימתו, נמצא שדברי השו"ע הרב סותרים זה את זה, דבסי' ק"צ מבואר מדבריו דאי"צ בר חיובא לטעימה, ובסי' רצ"ה כ' השו"ע הרב דבעינן טעימה רק ממי שיוצא יד"ח בהבדלה זו, היוצא מכ"ז

הילולא דצדיקא

גלב"ע
ט"ו אלול
תקמ"ז

הרה"ק
רבי יעקב קאפיל
חסיד זי"ע

תולדותיו

הרה"ק ר' יעקב קאפיל חסיד, נולד לאביו הרה"ק מו"ה רבי נחמיה פייבל בעיר שנייטוך, בנו של הרב הגביר מו"ה רבי יעקב קאפיל קאמילא, מקולומיאי, שהיה לו מגילת יוחסין עד חכמי פרובינצא. לאחר הגירוש שהיה בשנייטוך עבר לקולומיאי, ולא מצא מקוה טהרה, ומיד התחיל לבנות מקוה ובית הכנסת הכל על חשבונו בכדי שיוכלו ישראל לטהר עצמם בתפילה וטהרה לפני קונם.

כשהגיע לפרקו נשא את מרת חיה בת הגה"צ ר' זלמן שהיה אחי אביו, ומצד זיווגו היה נכד הט"ז והב"ח ועוד רבות בקודש. ותלד לו ג' ילדים, הרה"ק ר' יצחק מקולומיאי, הרה"ק ר' מנחם מענדיל מקאסוב בעמח"ס אהבת שלום זצ"ל. ומרת בלומא שנשאה בזו"ש להרה"ק ר' אורי המכונה השרף מסטרעליסק זצ"ל.

הנהגותיו בקודש

בצעירותו קודם שהתקרב לדרך החסידות, היה דרכו בקודש להתענות יום אחד בכל שבוע, פעם שאלו חסיד אחד, 'אמר נא לי כבודו, מדוע אין תפילתי כל כך בהתלהבות כמו שלך בשעה שאני מתענה משבת לשבת, ואילו הנכס מתענה רק יום אחד בשבוע. ענהו הרה"ק זצ"ל, חסיד, אם תועיל בטובך ללון אצלי לפני היום שאערוך את תעניתי ותהיה ניעור איתי כל הלילה, אז תגיע ותתפלל כמוני, ושוב לא תתענה משבת לשבת. החסיד עשה כדבריו ובא אליו ולמדו יחדיו כל הלילה לפני התפילה. ואמר רבינו זצ"ל להרבנית, הכיני סעודת שחרית לאורחך, והלך להתפלל עם החסיד הנ"ל. באמצע התפילה נתעלף החסיד ומצבו היה מסוכן, מיד הגיש רבינו זצ"ל את הסעודה המוכנה לאורחו. כששב לאיתנו אמר לו, "מאחר שאין בכוחך להחזיק מעמד בסוג עבודה זו, חזור נא להרגלך הראשון וצום משבת לשבת, כי יום אחד בתענית כשלי, קשה מתעניתך שבוע שלם".

התקרבותו לחסידות היתה, כי מתחילה מנהגו היתה להיות נחבא אל הכלים, כדי שלא ידע איש גבורתו וצדקתו, עד שפעם אחת שבת מרן הבעל שם טוב הקדוש זי"ע שבת אחת בקאלימייא, ובליל שבת קודש הרגיש מרן הבעש"ט הק' אור גדול בתוך העיר, ומיד שם פעמיו ויסוב בתוך העיר למצוא מקום אור גדול הזה, עד כי בא סמוך לבית קטן והרגיש כי בזה הבית הקטן מאיר האור הגדול. מיד נכנס לתוכו ומצא מרגלית טובה ה"ה רבינו הק' רבי יעקב קאפיל חסיד שהיה מזמר ומרקד לכבוד שבת בהתלהבות נמרצת בלי הפוגות שעה ושתיים, ועל השולחן היו ערוכים תפנוקי מעדינים, והמתין הבעש"ט עד בוש. ככלות רבינו הק' לזמר ולרקד, נתן להבעש"ט הק' שלום והחזיר לו שלום. וישאלהו הבעש"ט הק', מדוע מזמר ומרקד טרם יסעוד. השיבו רבינו הק', הרי בזמר 'יום שבת קודש' נאמר, 'אשרי האיש שומרהו וכו', ואל ישים אל לבו הכיס ריק ואין בו ישמח ויריה וכו', הבשר יין ודגים ואל יחסר בתענוגים ואם שלש אלה

לפניו צגים זה יהיה שכרו אשר חפץ ביקרו וכו', צגים מתחילה כדי שיהנה מרוחניות המאכלים חיות וקדושה, ואחר כך אוכלים. וישבו שני הגדולים יחד, ומאז התקרב אל מרן הבעש"ט הק' וקיבל עליו להיות לרבו מובהק. וכיבדו מרן הבעש"ט הק' להיות בעל תפילה אצלו בבית מדרשו, וכפי שהתבטא עליו הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע שמקור הנוסח שלו לקחו מהיכל הנגינה!!! והרה"ק האמרי חיים מויז'ניץ זי"ע אמר, כי נוסח זו בוודאי גילו לו מן השמים.

עבודת התפילה

מנהגו של רבינו היתה להתפלל תמיד לפני התיבה, ואפילו כשהגיע לעיר אחרת ובמקום שלא היו מכירין אותו, לא וויתר על מנהגו זו, רק מיד כשהיה לו מנין עשרה התחיל להתפלל ולא המתין כלל על בני העיר שיתקבצו לבוא לביהמ"ד להתפלל.

פעם אחת הוצרך לנסוע לאיזה יריד קודם ראש השנה, ושבת בעיר אחת, במוצאי שבת קודש נסע עוד קודם אור היום יום א' של מליחות כמה פרסאות לעיר אחת כדיש לומר שם סליחות. וכשבא לבית המדרש דמש קודם אור היום, והיו עדיין מעט אנשים בבית המדרש כי היה עוד קודם הזמן, אמנם רבינו כשראה שיש מנין, נגיש מיד לפני התיבה ואמר סליחות. בתוך כך באו ציבור המתפללים, ומהם היו שחרה להם מאוד על שהרהיב עוז לגשת לפני התיבה ללא רשותם, אך לא הרהיבו בנפשם לפגוע בו, כי ערבה להם אמירתו שעלתה ובאה מעומקא דליבא. באותה עיר היה גביר אחד שחתנו היה לו קול יפה ובעל מנגן טוב, ולכן ביקש הגביר מראשי הקהילה שיתנו לחתנו את משרת החזנות, כי לא נאה השירה והזמרה. והמנהג היתה בעיר ההוא לבחון את החזן בסליחות הראשונים אם ישר בעיני הבעלי בתים, ושיוטב בעיניהם יתקבל להיות לחזן להם.

אכן חתן הגביר הכין עצמו לגשת לעמוד ולעמוד בכך למבחן לקראת הימים הנוראים, וכדרך החזנים כוונתו היתה להתפלל בשהיות, וכשבא לבית המדרש והנה רואה שהקהל עומד בתפילה, וכמעט שכבר גמרו אמירת כל הסליחות, חרה לו הדבר למאוד, וניגש לראות מי הוא זה הבעל תפילה, הגביה מעט את הטלית מעל פני רבינו להביט מי הוא זה ואיזה הוא אשר מלאו לבו לקחת ממנו החזנות, והיה הדבר קצת דרך בזיון לפניו, אך רבינו גמר את הסליחות לא שת לבו לזאת ולא דיבר מאומה מזה. אכן פגעה בו מידת הדין מאחר שלא היה זכיר בגחלתן של צדיקים, והנה התחילו לחתן הגביר הנ"ל לכאוב לו העיניים, ובכל יום ויום התגבר הכאב עליו יותר ויותר, עד שכמעט זב כל הליחות מהעין שלו, והתחילה עינו השניה להתקלקל מיד התחיל לדרוש ברופאים ולא הועיל, התחיל לחקור בעצמו אולי בא אלי הדבר מחמת שפגעתי קצת בכבודו האיש המתפלל, הגם שלא כיון לבזותו כלל, אמר בלבו לנסוע למרן הבעש"ט הק' להתברך מפיו שיהיה לו רפואה שלימה בעיניו.

מיד כשנכנס אל הבעש"ט הק', אמר לו הבעש"ט הק', וודאי נעשה אז רעש גדול בפמליא של מעלה, ואמרו איך זה נחריש אחר שפגעו בכבודו של אונזער קאפיל [ר' קאפיל שלנו], על כן רוץ מהרה אליו ותפייסנו, וכשיתפייס אז תוכל להציל עין אחת עכ"פ, ואילו העין השני כבר נגזרה הגזירה וא"א להצילו עוד, כי זה בא לך עבור בזיון כבוד פמליא של מעלה, וכמו שאמרו בלשונם 'אונזער קאפיל'. ואכן כך עשה ונסע אחריו לקולומיאי, והתחיל לפייסו בדברים, ומיד מחל לו, באמרו 'האף שאיני יודע על מה עלי למחול, מ"מ אם יהודי מבקש בוודאי אמחול לו, ויהיה רפואה בעין אחת וכמו שאמר הבעש"ט הק'.

אמרותיו

והנה אדוני אבי מורי ורבי פירש הנוסח של ברכת המזון 'ונא אל תצריכנו לא לידי מתנת בשר ודם וכו' כי אם לידך המלאה הפתוחה', על דרך זה, והיינו שאנו מתפללים לפני הש"ת, שקבלתינו תהא באופן זה שהמקבל והנותן יאמינו זה, כי מה שהבשר ודם נותן אין זו נתינתו כי אם נתינת ידך, וקאי גם כן על הנותן, והיינו שהנותן צריך לבקש גם כן מהש"ת, שיהא בבחינה זו שיאמין שנתינתו היא מתת אלהים, ולא נתינתו שהוא בשר ודם, עכ"ד ודפח"ח. (אהבת שלום ראה ד"ה כי לא יחדל).

פסיירתו

בסוף ימיו נסע רבינו מקאלימייא ותקע אהלו בעיר טיסמעניץ, ומיד התחיל לפרסם ולהפיץ תורת הגה"צ רבי משולם איגרא זי"ע שלא היה מעדת החסידים, מיד הזהיר רבינו את בני עירו שיהיו זהירים לנהוג בו כבוד וח"ו לא לצערו או לזלזל בו כלל וכלל, שהרי עליו התבטא מורי הבעש"ט הק' כי הוא מנשמות החדשות בעולם שלא טעמו עוד טעם חטא כלל. אולם לאחר הסתלקות רבינו החלו החסידים שבעיר לצער את הרב זמתא, וביקש איפוא לצאת את העיר. ואכן כשהתפנה משרה רבנות בעיר אחרת, ובאו בני הקהילה להציע לו שיבוא לכהן כבוד בעירם, קיבלה והלך לעירם.

שם בעיר טיסמעניץ נסתלק רבינו זצ"ל לגנוי מרומים ביום ט"ו אלול שנת תקמ"ז לפ"ק, ושם מנ"כ.

מסופר שמיד אחר פטירתו נתאספו החברא קדישא לביתו, ודיברו אודות התכריכים, נענתה הרבנית ואמרה שהתכריכים שלו מוכנים ומזומנים כבר כמה שנים ואין צורך בתכריכים חדשים. שאלו אנשי הח"ק היכן הם, אמרה להם הרבנית, רדו למרתך שם הם נמצאים. כשירדו אנשי הח"ק מצאו את התכריכים כדבריה ולידם נראה להם בור ארוך בצורת קבר, כשעלו שוב לביתו שאלו את הרבנית, מה פשר הקבר שראינו במרתך. נתייפחה הרבנית וסיפרה, כי מאז שנשאתי לבעלי הק', זוכרת אני שבכל יום ויום היה נוהג לרדת למרתך וללבוש את התכריכים, ולשכב בקבר זה כשתי שעות, שם אמר פרקי תהלים.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

נצור לשונך

עפ"י סדר
הלימוד היומי

הלכות
שמירת הלשון

יד אלוה - הלכות אסורי רכילות - כלל ח

כלל ח - בכלל זה יבאר דיני האבך בכל עניניו, ובו ה' סעיפים:

א. יש הרבה דברים, שאסורין מטעם אבך רכילות. ואבך בקצור איזה ענינים, ומקום יקיש המשביל לכל פיוצא בזה, כגון, המספר לחברו, איך ששאלו מאחד אודותיו, והשיב על זה, שתקו, איני רוצה להודיע מה אצרכי, ומה ידעה, וכל פיוצא בזה, שמספר לו, איך שמדברי פלוני נרמז עליו שלא כהנהגה, בכלל אבך רכילות הוא.

ב. וכן המשבח את אחד בפני חברו, במקום שעל ידי זה יוכל להעלות בלב חברו תרעומות עליו, ועל ידי זה יוכל להסבב לו רעה, בכלל אבך רכילות הוא. על כן נראה לי, דיש לזהר מלשבח את האובן בפני שמעון שתפו, (או לאשה בפני בעלה, ולבעל בפני אשתו). שהיטיב עמו בהלואה או בנתינת צדקה ובשלום שבר ששילם לו פראוי, וכל פיוצא בזה, כי מצוי הוא על ידי זה להעלות תרעומות בלב שמעון על שתפו ראובן, ופעמים שסבב גם כן על ידי זה לראובן הזק או מחלקת (וכן לאשה על בעלה, ולבעל על אשתו) בחשבו, כי הוא פזר את ממונו בותרנותו.

ג. וכן יש לזהר, בשמבקש מאת חברו, שייטיב עמו באיזה דבר, והוא משיבו, שאינו יכול למלאות בקשתו בזה, שלא ישאלנו, לפמה עשית טובה זו לפלוני, שהוא בעצמו ספר לי את הדבר, כי מצוי הוא על ידי דבר כזה גם כן להעלות תרעומות בלב חברו על אותו פלוני, על שגלה את הדבר לאנשים ואינו יכול להשמיט עצמו מהם.

מקדש מועט

ואיכור שיחה
בשעת התפילה

בניין השיבות
עניית אמן

עיקר מלחמת היצר הוא על התפילה!

שעת התפילה הוא שעה אשר אנו מתפללים ומבקשים מהשם יתברך כל הצרכותינו. כל מיני תחבולות יש ליצר על מנת שלא נתפלל ונקש מהקב"ה כראוי, אם זה שיחה של בטלה, או אם זה להתעמק בסוגיות (שדרך אגב על פי הלכה אסור ללמוד באמצע קדיש וחזרת הש"ץ!) - עת ללמוד ועת להתפלל.

זה לשון קדשו של הרה"ק בעל המאור ושמש זי"ע (מאור ושמש פרשת כי תצא):

"ועוד זאת ידעו בני עמנו כי עיקר מלחמת היצר היא על התפילה, כי גם אם ירבה האדם לעסוק בתורה ומצוות ולגמול חסד בגופו וממונו ולהחזיק יד עני ואביון, על כל זה לא ישים היצר את כל תוקף מלחמתו מפני אשר בזה עוד לא יסתלק מכל וכל (וימצא מקום לתפוש אותם בלבנותם בפניות ולחשוב מחשבות) אכן באם איש ישראלי יעמוד לשפוך שיח נוכח פני ה' ומקבל עליו עול מלכות שמים ואמרי פיו יביעו ממקור לבבו בלי תערובות סוג מחשבה הפוסלת וילהיב לבבו לנועם ה' עד שיחה קרוב להתפשטות הגשמיות כמבואר בשולחן ערוך אורח חיים (סימן צח סעיף א) ויתר ספרי קודש, הנה על זה יוציא היצר כל עוזו להלחם ולבלבלו כי זה יגיע עדיו להכניעו יתור מכל המצוות, ועל כן יראה האדם להתגבר בזה ואם יראה כי כבד ממונו הדבר להתפלל תפילה כזו ישוב בתשובה שלימה על חטאת נעוריו ויתעצב אל לבו על מעולו אשר מעל למרות בה', ועל ידי זה יסיר מסך המבדיל בינו לבין אלוהים ואז יוכל לחזות בנועם דרך התפילה".

הגות בעניני הפרשה

באור החסידות

השם שפתי תפתח פי יגיד תהלתך

כי תצא למלחמה על איבך ותתנו ה' אלקיך בידך ושבת שביו. וראית בשבתי וכו'.

מפרשי התורה מדייקים היטב, על שכתוב "ותנו ד' בידך", ומשמע שהיה התורה תלוי דוקא בזה, ואם לא ניצח האויב במלחמה, אין לדבר היתר. והרי לאמיתיה של תורה, בכל מקרה שרי הדבר, ואינו תנאי בניצחון המלחמה, ויש לדעת למה נכתב דייקא כך.

הנה בספרי החסידות מובא דבר פלא שאמרו בקודשו הבעש"ט זי"ע (דגל מחנה אפרים לפרשת בקורות; אוצר החיים בפרשתנו): "אש"ת-י"ת" מכוון לר"ת ד' שפתי תפתח פי יגיד תהלתך, ולכאורה מה השייכות לרמוז ענין התפילה ודבר שבקדושה במילים הללו, ובודאי אין כאן ענין פשוט לרמוז נוטריקון בעלמא, וללמד בעי בשימת לב על איזה כוונה מיוחדת.

ויתבאר ע"פ המדרש (שוחר טוב פרק לא וילקוט שמעוני ישעיה סימן תעג) עה"פ "מי בכס ירא ה' שומע בקול עבדו" (ישעיה נ, י): בשעה שישאל בצרה נכסין לבתי כנסיות ואומרים לפני הקב"ה גאול אותנו, ואומר להם, היש צדיקים ויראי שמים ביניכם. והם משיבו, לשעבר, בימי משה יהושע דוד ושמואל היו צדיקים, ובעונותינו נאספו מאתנו, וכל שאנו הולכים היא מחשבת לנו והולכת, שנאמר "אשר הלך השמים", ומעתה אין לנו על מי להישען. ואמר להם הקב"ה, אמנם אתם מצדיקים עליכם הדבר, אבל בטוח בשמי ויעמוד לכם, שנאמר "יבטח בשם השם", ולמה, שכל מי שבטוח בשמי אני מצילו, וכן דוד אומר "כך ד' חסיתי, כך ד' בטחתי אל אבושה לעולם", ע"כ הנצרך לענינו. נראה ברור מכל משא ומתן זה, שישנם שני בחינות בעבודת הבורא, וכמה שהאדם זוכה ומרבה בגיעה, עולה בידו להצליח לשמור נפשו שלא להיכשל ולהפסיד במלחמה. והכוונה כאן למלחמה הכבידה, שלא להיכשל בעצת היצר הרע, הלא הוא האויב הגדול לאדם בעוה"ו.

ובזמן שיש בדור צדיקים המכונים יראי השם, אין נזקקין לדבר נוסף, ואך מחמת מעלתם זוכים כולם לשימחה והצלחה לישועה נצחית. אבל בעהדר אנשי שם יראי אלקים המגנים על בני דורם, נצרך האדם לתפוס עצמו בבטחון בהש"ת, ועי"ז יוכל עכ"פ לזכות להצלה מועטת. אבל מבטחון לבד לא יבוא לישועה נצחית, להוושע מכל צר וצרה, כי לזה נצרך להתעלות לדרגת יראי השם, כמשמעות המדרש שקודם ביקשם הקב"ה על יראי-שמים, וכאשר השיבו שאין בנמצא, נאמר להם העצה של בטחון בהש"ת.

עפ"י דברים אלו, יונח לנו דברי המור (סימן תקפא): ערב ראש השנה רוחצין ומסתפרין, שלא כמנהגו של עולם, שבשעה שיש לו לאדם דין, מתעטף בנגדים שחורים ומגדל שעריו, לפי שאינו בטוח בפסק דינו, וירא על נפשו מאד. אבל ישראל לובשין בגדים לבנים, ואוכלים ושומחים בראש השנה, לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס. ע"כ.

אך קשה טובא, כי אם בסופו של יום סומכין על הנס בבטחון עז בהש"ת, מה מקום לכל היראה שמתעוררים בחודש אלול, כמש"כ "היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו". ויש כאן עירוב דברים, כי ממה נפשך אם יש חרדה, האיך זה נפסק, בהגיע העיקר ביום הדין. ואם בבטחון מספיק, מדוע כל החודש לא די בכך.

אלא ודאי נכון הדבר, כי בדיעבד בהגיע כבר יום הדין, חובה על כל אחד להרגיש בעצמו ולהראות בבטחון בהש"ת - שאינו כמלך בשר ודם, וכשיש על מי להישען משנתנה הדבר לטיבותא, ואפשר לסמוך עליו לצאת זכאי בדין בכל מצב שנהיה. אבל בסופו של יום אין בזה הצלה מוחלטת אלא לזמן קצוב ומסויים, שלא להיענש על שהלך בעצת יצרו. ובחלוף הזמן, יצרו של אדם מתחדש בכל יום ומבקש להחטיאו.

ובשביל לנצח בדין את כוח היצר ולהכניעו לפניו, שמעתה לא יעמוד לו לרועין בדרכי העבודה, על זה צריך לייגע עצמו בכל חודש התשובה ביראה וחרדה גדולה, להתעורר מקול השופר לפני מי עתיד לתת דין וחשבון. ומריבוי העסק בתשובה ותפילה וצדקה, אפשר להשיג ולבוא למעלת הצדיקים, הנקראים יראי השם ששלטו ביצרים, ותמיד לנצח יצרו, ולא רק להינצל ממנו. וכדי להגיע לכך, בלתי אפשרי להמתין לרגע האחרון, להתחזק בבטחון לאותה שעה. ולזה באה השאלה הראשונה "מי בכס יראי השם", אם יש בני עלייה בדרגה של יראי ד' ממש, שזה נדרש לכתחילה להיות, או שהם רק מהבוטחים בהש"ת בעת מלחמה.

וזה"כ כי תצא למלחמה על איבך, במלחמת הרשות דיבר הכתוב, והאדם אשר יראה נגד עינו היצר וכל חילולתו הבאים להורגו, בעשיית הטאים רעים. או אז העצה הפשוטה באותה שעה, שישים מבטחו בד', ותיקף תבוא ישועות, ותנו ד' בידך ושבת שביו, ותניצל מפני היצר, אשר חישב להרע לך בגוף ונפש, ותשמור עצמך לחיזהר ממיזמות ומלתעות רשע.

אבל עדיין יש לפחדו בעתיד, שיתחדש יצרו להתגבר עליו באופנים שונים לנסותו בהם, ע"ז ממשיך הכ', וראית בשבתי וגו', לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, שהרי למרות שבטוח בד', מופיע היצר בשנית ואינו מרפה ממנו, כי הוא מתגבר ומתחדש בכל יום, ואדרבה הניסיון הולך וגובר. וכדי להישמר מעצת היצר"ר תמיד, צריך להוסיף על מידת הבטחון, להרבות בכח שבפה, שאין כוחו אלא כפה - בתפילה ותחנונים כעני בפתח, כי לולא הקב"ה עוזרו אינו יכול לו.

זאת רמז לנו והאיר נתיבותינו מרן הבעש"ט זי"ע, כי מאחורי הניסיון, נמצא תקנתו בתפילה - ד' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך. וכשירבה כשיבה ויעסוק בתורה יחד עם ריבוי התפילה, זוכה להתעלות למדרגה הגבוה ביותר להיות ירא את ד', ויסורו ממנו כל מיני פיתויי היצר"ר ומכשולות הדיים.